

Savaş öğrenilmez, öğretilir

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis

Savaşın ne olduğunu gerek yaşayarak gerek ise medyadan dolaylı olarak öğrendik. Şimdi biraz da barışa şans vermeli ve barışı öğretmeliyiz.

* * *

Başta Ortadoğu coğrafyası olmak üzere “savaşlar” ve “çatışmalar” artık günlük yaşamımızın bir rutini ve parçası haline getirildi. Gün geçmiyor ki dünya üzerinde çatışma ve şiddet haberleri eksik olsun. Bireyler olarak, kitle iletişim araçları vasıtasıyla bilgilendirildiğimiz bu tür durumlar karşısında günden güne duyarsızlaşıyor ve süreci normal karşılamaya başlıyoruz. Bir taraftan halimize şükrediyor diğer taraftan da konuyla ilgili olarak hayıflanıyoruz. Zira medyanın savaş ve çatışma haberlerinde kullanmakta olduğu haber diline baktığımızda, savaşların barış için ne kadar gerekli bir yöntem olduğu noktasına varıyoruz. Haber sunumlarında kullanılan çerçeveler de savaş ve çatışmaların gerekçelerini ortaya koyarken, vatandaşlar olarak bizlerin de süreci sözde “normalmiş” gibi kabul etmemiz isteniyor. Oysa savaş ve çatışmalar her haliyle berbat ve ölümler içermektedir.

Çatışmalar her yerde

Kıbrıs'ın da içinde bulunduğu Ortadoğu'da savaş ve çatışma haberleri medyanın birincil haberleri arasında yer alıyor. Ne ilginçtir ki yaz aylarında havaların ısınmasıyla birlikte çatışmalarda da ciddi bir artış görülüyor. Hemen yanı başımızda İsrail ve Filistin arasında yaşananlar, Suriye'de devam eden çatışmalar, Irak'taki silahlı örgütlerin faaliyetlerindeki artış, tümü de Ortadoğu'daki durumun giderek daha kötü bir hal almasına yol açıyor. Yaşananları tiyatro izler gibi seyrediyor olmamız ise işin en dramatik durumu. Bizler bir aylık süre boyunca rahat koltuklarımızda, serin evlerimizde Dünya Kupası maçlarını izlerken, dünyanın bir başka ülkesinde insanların üzerine bombalar yağıyor(du). Halen de durmuş durumda değil. Çatışmalar tüm hızıyla devam ediyor. Final maçını izlediğimiz sırada İsrail'in Gazze topraklarındaki operasyonu devam ediyor(du).

Kararsızlık

Tüm bu yaşananlar ile final maçını izlediğim sırada aklıma hangi takımı destekleyeceğim sorusu gelmişti. Sonuçta sporun doğası gereği bir müsabaka izlediğiniz sırada, bir takım size daha sempatik gelir ve onun kazanmasını istemeye başlarsınız. Bir yanda Almanya, diğer tarafta Arjantin takımları bulunuyordu. Gazeteci Rasih Reşat'ın “İkisinden de nefret etmem öğretilmiş” isimli makalesinde anlattığı ikilem benim için de geçerliydi. Reşat yazısında şöyle bir cümle kullanıyor: “Her iki ülkeden nefret etmesi öğretilen bir çocukluktan gelen birisi olarak hangi takımın kazanmasını istediğimi kestiremedim.” Ben de maçı izlerken söz konusu kararsızlığı yaşadım ve Arjantin bana daha sempatik gelmişti.

Almanya düşmanlığı

Arjantin takımının benim için neden daha sempatik olduğunu düşünmeye başladım. Kendimle yaptığım tartışmada aklımdaki semboller, nefretleri, kalıp düşünceleri ve önyargıları

gözden geçirdim. Böylece aklıma ilk gelen geçerli neden olarak; Arjantin'in finaldeki rakibi olan Almanya geldi. Yani Arjantin'i desteklememin temel nedeni Almanya'nın kendisiydi. Almanya'yı neden sevmem gerektiği, medya tarafından yapılan yayımlardan kaynaklandığını düşünüyorum. En azından fikirlerimin şekillenmesi noktasında izlediğim sinema filmleri olsun, okuduğum Almanya karşıtı haberler olsun daha birçok neden sayabilirim. Zira medya bizlere Almanya'nın Adolf Hitler iktidarı döneminde insanlık adına yaptıklarını hatırlatıp durdu. İletişimde en önemli faktörlerde birisi mesajın tekrar edilmesidir. Bir mesaj ne kadar sıklıkla tekrar edilirse, bizim o konuda ikna olmamızın ve etkilenmemizin önü açılacaktır. Bu bakımdan medyada Hitler döneminden sonra devam eden Almanya düşmanlığı günümüze kadar gelmeyi başarmıştır.

Yabancı düşmanlığı

Bugün halen daha haberlerde yabancı düşmanlığı ile ilgili mesajlarla karşılaşmaktayız. Nefret söylemi, ötekileştirmeler, ön yargılar ve kalıp düşünceler tarih boyunca kuşaktan kuşağa aktarıldığı için tüm bunlar haberlerde de sıkça yer bulabilmektedir. İşte küçük yaşlardan beri beyinlerimize ekilen bu ve benzeri nefretlik tohumları, yıllar sonra karşımıza çıkabilmektedir. Bahsetmiş olduğum durumlar bizlerin kendi başına öğrenebileceği düşünce yapıları değildir. Elbette bu ve benzeri düşünceler bizlere önce ailemiz, sonra öğretmenlerimiz, arkadaşlarımız ve medya tarafından öğretiliyor.

Medya perçinliyor

Bu öylesi bir öğrenim sürecidir ki sorgulamaya ve eleştirmeye imkân vermemektedir. Dolayısıyla bir ülke başka bir ülkeyi "düşman", "kötü" ve "nefret edilmesi" gereken bir ülke olarak görüyorsa, bizim de bu kalıbın dışında yer almamız kolay değildir. Bu durumda bireyler büyüdükleri ortamda edindikleri bilgiler ile düşman saydıkları ülkelerle savaşmayı doğal kabul ederler, hatta bunu meşru bir zemine yerleştirerek barışın daimi olabilmesi için savaşmanın olması gerektiğini savunurlar. Sistematik bir biçimde bireylere sağlanan bu tür düşünce yapıları, medya tarafından da perçinlendiği zaman savaşların ve çatışmaların öğretildiği sonucuna varıyoruz.

Barışı öğretmeliyiz

O bakımdandır ki barış eğitimi en az tarih ve coğrafya kadar önemli ve her ülkenin ders müfredatlarında bulunması gerekiyor. Gerçi bizler okullarımızda medya okuryazarlığı eğitiminin bile hakkını veremiyoruz. Madem ki bir şeyler ekeceğiz, ekeceğimiz tohumlar barış, hoş görü ve empati olsun. Belki gün gelir söz konusu anlayış içinde büyüyen gençler bizler gibi Dünya Kupası Finali'nde hangi takımı destekleyeceği noktada ikilem yaşamaz. Zira bu durum dünya üzerindeki farklı kültürleri bir araya toplayan en büyük organizasyon olan Dünya Kupası'nın özüne de aykırı bir durumdur. Bir spor karşılaşmasını izlerken ülkenin siyasi sicilinin ön plana çıkıyor olması gelecek için ciddi bir sorundur. O yüzden "Savaş öğrenilmez, öğretilir" diyorum. Savaşın ne olduğunu gerek yaşayarak gerek ise medyadan dolaylı olarak öğrendik. Şimdi biraz da barışa şans vermeli ve barışı öğretmeliyiz...